

Hvordan opsporer og håndterer jeg sager om partnervold?

Vejledende figurer og tabeller
fra Lev Uden Volds håndbog
til kommunale sagsbehandlere.

Forskellige former for partnervold

<p>Psykisk vold</p>	<p>Psykisk vold består af gentagne handlinger af nedgørende, ydmygende, krænkende, manipulerende, truende eller isolerende karakter, og som systematisk nedbryder den udsatte partner. Psykisk vold kan være sværere at genkende, da den ikke efterlader synlige fysiske skader, og da den samtidigt kan udøves på subtile måder. Den psykiske vold kan fx komme til udtryk gennem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kritik og nedgørelse: Fx at tale nedgørende om og kritisere partnerens udseende, handlinger, omgangskreds eller intelligens. • Ignorering: Fx at overhøre eller overse partneren og fralægge sig fælles ansvar omkring børn, økonomi og hjem. • Manipulation: Fx at få partneren til at betvivle egen virkelighedsopfattelse og hukommelse ved at positionere sig selv som offer, retfærdiggøre volden og bilde partneren ind, at de voldelige hændelser ikke er foregået eller er vedkommendes egen skyld. • Dominans: Fx at kræve, at partneren og eventuelle børn indordner sig udøverens behov. • Kontrol: Fx at kontrollere partnerens kontakt med venner og familie, herunder partnerens kontakt til fælles børn, samt kontrollere partnerens handlemuligheder og adgang til sundhedsvæsen, arbejde og uddannelse. Overvågning kan indgå som en del af kontrollen. Kontrollen kan også bestå i at bestemme, hvilket tøj partneren må gå i, samt hvornår partneren må spise og sove. • Trusler: Trusler kan både være direkte og indirekte. Det kan fx være trusler om at tage børnene, at udøve skade på partneren, børn eller kæledyr eller at begå selvmord. • Straf: Fx at udsætte partneren for en ubehagelig handling som gengældelse for en forsyndelse, som udøveren mener, at partneren har gjort sig skyldig i. <p>Både kvinder og mænd udsættes for psykisk partnervold, men andelen af kvinder, der udsættes for psykisk partnervold, er højere end andelen af mænd, der udsættes for psykisk partnervold.</p>
<p>Fysisk vold</p>	<p>Fysisk vold består af fysiske handlinger, der kan medføre fysisk skade og kan i værste tilfælde resultere i drab. Fysisk vold kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Være slag, spark, skub, kvælertag, at blive revet i håret og at blive holdt fast mod sin vilje. • Udøves ved brug af våben, såsom en kniv eller kogende vand. <p>Både kvinder og mænd udsættes for fysisk partnervold, men kvinder er i højere grad udsat for fysisk partnervold end mænd, ligesom kvinder er mere udsatte for livstruende fysisk partnervold end mænd.</p>
<p>Seksuel vold</p>	<p>Seksuel vold kan bestå af både fysiske, verbale, digitale og subtile handlinger af seksuel eller seksualiserende karakter. Den voldsudsatte kan være usikker på, om vedkommende er blevet udsat for seksuel vold, når den begås af en partner, da man forventes af have et seksuelt samliv med en partner. Seksuel vold kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fysiske handlinger: voldtægt ved at tvinge eller presse partneren til seksuel aktivitet uden dennes samtykke, tvinge partneren til at se eller udøve scener fra pornografi eller behandle partneren hensynsløst under sex ved fx at udsætte partneren for fysisk smerte. • Nedladende og seksualiserende bemærkninger: Fx at kalde partneren for "luder" eller komme med uønskede seksualiserende bemærkninger om partnerens krop og nedladende bemærkninger om partnerens kønsdele. • Digitale handlinger: Fx at tvinge partneren til at lave pornografiske billeder eller film eller dele intime billeder eller videoer af partneren uden partnerens samtykke. • Subtile handlinger: Handlinger, der ikke nødvendigvis er afgrænset til en enkeltstående hændelse, men kan foregå over tid og præge samlivsdynamikken. Det kan være partnerens systematiske utroskab. Det kan også være, at den voldsudsatte partner tilsyneladende frivilligt har sex med partneren, selvom hun/han ikke har lyst, da alternativet vil være værre. Det kan fx være, hvis den voldsudøvende partner truer med utroskab, bliver aggressiv eller opfører sig intimiderende overfor børn eller den voldsudsatte, hvis vedkommende ikke har sex, når den voldsudøvende partner har lyst. <p>Både kvinder og mænd kan blive udsat for seksuel vold, men seksuel vold er oftere rettet mod kvinder end mænd og udøves oftest af mænd</p>

fortsættes næste side →

(fortsat fra forrige side)

Forskellige former for partnervold

<p>Økonomisk vold</p>	<p>Økonomisk vold består af handlinger, der er relateret til partnerens økonomiske situation. Økonomisk vold kan fx være at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nægte partneren adgang til at tjene egne penge. • Nægte partneren adgang til egen løn eller Nem-ID. • Overvågning og kontrol af partnerens NemID, indkomst og konti. • Tvinge, snyde eller true partneren til at stifte gæld. • Stifte gæld i partnerens navn uden partnerens kendskab. • Tvinge partneren til at bede om penge fra andre. • Tvinge partneren til modbydelser for adgang til egen indkomst eller fællesøkonomi.
<p>Materiel vold</p>	<p>Materiel vold består af handlinger, der er relateret til partnerens ejendele. Materiel vold kan fx være at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ødelægge eller true med at ødelægge genstande, der har stor betydning for partneren eller børnene, som fx arvegenstande, instrumenter og legetøj. • Kaste med genstande, der kan virke intimiderende og skræmmende på partneren, såsom møbler eller porcelæn.
<p>Digital vold</p>	<p>Digital vold er en samlet betegnelse for vold (fx psykisk eller seksuel vold), der udøves vha. digitale medier. Digital vold kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At overvåge og bestemme, hvem partneren er i kontakt med på sociale medier, eller hvilke billeder partneren må dele på digitale medier. • At blive hacket, så udøveren fx får adgang til personfølsomme oplysninger såsom opkaldshistorik, indhold i tekstbeskeder og GPS-information. • At nedgøre eller true partneren over telefon eller digitale medier. • Deling af intime billeder eller videoer af partneren på digitale medier uden partnerens samtykke.
<p>Stalking</p>	<p>Stalking er gentagen uønsket kontakt, forfølgelse, overvågning eller chikane. Stalking fra en nuværende eller tidligere partner er den hyppigste form for stalking. Stalking overlapper med psykisk vold, men udøves typisk, når et parforhold afsluttes. Stalking kan også udøves gennem fælles børn. Stalking kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overvågning, fx vha. spyware på partnerens computer eller mobiltelefon. • Forfølgelse, fx ved selv at følge efter partneren fysisk eller ved at få andre personer til dette. • Rygtespredning i netværk og på sociale medier. • At give falsk information om partneren til myndigheder, fx ifm. med sager om forældremyndighed og samvær. • At fortælle partneren, at hun/han er psykisk syg eller lignende. • Stalking kan også bestå af handlinger, der isoleret set ikke opleves som krænkende, fx et telefonopkald. Men når handlingerne er uønskede, påtrængende og en del af et mønster, bliver de til stalking.
<p>Reproduktiv vold</p>	<p>Reproduktiv vold er voldelige handlinger, der knytter sig til den fysiologiske og følelsesmæssige sårbarhed, som kvinder oplever under graviditet og efter fødsel. Den reproduktive vold kan gå på tværs af andre voldsformer og kan bestå i seksuelt, fysisk og psykisk voldelige handlinger. Fælles for handlingerne er, at de enten udnytter eller ignorerer den sårbarhed, som kvinderne har under og lige efter graviditet under barslen, hvor de er særligt afhængige af omsorg og praktisk støtte. Reproduktiv vold kan fx være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At partneren slår eller sparker mod kvindens maven og potentielt kan skade både mor og foster. • At partneren tager spædbarnet fra kvinden, når hun er ved at trøste det. • At partneren er væk med barnet i flere timer uden at fortælle hvor, og dermed forhindrer kvinden i at amme barnet og barnet i at få mad. • At partneren intentionelt vækker barnet om natten, og ødelægger kvindens og barnets søvn. • At partneren tvinger kvinden til seksuel aktivitet (voldtægt) under graviditet eller efter nylig fødsel uden hensyn til kvindens lyst og smerter. • At partneren tvinger kvinden til tunge løft under højgraviditet, ved bækkenløsning og efter kejsersnit. <p>Både kvinder og mænd kan opleve, at volden intensiveres i parforholdet i forbindelse med familieførelse, men reproduktiv vold er en voldsform, der rammer kvinder.</p>

Kilde: Weih, N. & M. Leth 2021: "Nyttig viden om partnervold" (s. 10-30), i: *Hvordan opsporer og håndterer jeg sager om partnervold? En håndbog til kommunale sagsbehandlere*. København: Lev Uden Vold.

Faktorer, der kan øge risikoen for partnervold

 Faktorer forbundet med en øget risiko for at udøve partnervold

 Faktorer forbundet med en øget risiko for at blive udsat for partnervold

<p>At være mand</p> 	<p>Tidligere udøvelse af vold</p> 	<p>Arbejdsløshed og økonomiske udfordringer</p> 	<p>Nyligt brud</p>
<p>Misbrug</p> 	<p>Psykiske lidelser</p> 	<p>Vold i barndommen</p> 	<p>At være kvinde</p>
<p>At være ung</p> 	<p>Graviditet eller nylig fødsel (som kvinde)</p> 	<p>Psykosociale udfordringer (fx misbrug og psykiske lidelser)</p> 	<p>At være enlig og fraskilt (som kvinde)</p>
<p>Begrænset socialt netværk og begrænsede socioøkonomiske ressourcer</p> 	<p>At være kvinde med anden etnisk baggrund</p> 	<p>Opvækst med omsorgssvigt/vold</p> 	<p>Fysisk funktionsnedsættelse</p>

Viden om risikofaktorer er hovedsageligt baseret på erfaringer med kvinder udsat for vold af en mandlig partner, men kan også gøre sig gældende for voldsudsatte mænd og voldsudøvende kvinder. En risikofaktor bør i sig selv ikke give anledning til bekymring, men du bør have en skærpet opmærksomhed, hvis den fremgår i kombination med andre risikofaktorer eller tegn på vold.

Kilde: Weih, N. & M. Leth 2021: "Hvilke tegn skal jeg være opmærksom på?" (s. 30-44), i: *Hvordan opsporer og håndterer jeg sager om partnervold? En håndbog til kommunale sagsbehandlere*. København: Lev Uden Vold.

Tegn på, at en person udsættes for partnervold

Fysiske tegn	<ul style="list-style-type: none"> • Skader såsom blå mærker, brændemærker eller stikmærker på fx hals, bryster, arme, overkrop, kønsorganer eller i ansigtet. • Fysiske og kroniske smerter som følge af brud og skader. • Gentagende skader/infektioner vaginalt/analt og uforklarlige blødninger vaginalt/analt. • Meget tøj på og/eller kraftig makeup, som kan dække mærker på kroppen. • Komplikationer i forbindelse med graviditet, herunder ikke planlagte graviditeter, spontane aborter og lavere fødselsvægt hos nyfødte.
Psykiske tegn	<ul style="list-style-type: none"> • Nedtrykthed. • Koncentrations- og hukommelsesbesvær. • Virker nervøs, urolig og/eller ængstelig. • Depression, angst eller PTSD-symptomer. • Stressrelaterede sygdomme. • Selvskadende adfærd, herunder spiseforstyrrelser. • Alkohol og/eller stofmisbrug. • Selvmedicinering. • Lavt selvværd. • Humørsvingninger. • Giver udtryk for skyld- og skamfølelse. • Selvmordstanker og selvmordsforsøg.
Psykosomatiske tegn	<p>Psykosomatiske tegn er tegn på mistriivsel, som der umiddelbart ikke kan findes en somatisk forklaring på.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klager over smerter i fx ryg, mave og hoved. • Hjertebanken og brystsmerter. • Mave- og tarmproblemer. • Søvnproblemer. • Drastisk forandret udseende eller kropsvægt. • Underlivsproblemer.
Adfærdsmæssige tegn	<ul style="list-style-type: none"> • Ændret personlighed. • Har ikke råderet eller overblik over egen økonomiske situation. • Tendens til at isolere sig og miste kontakt til socialt netværk. • Aflyser eller glemmer aftaler. • Undgår bestemte personer eller steder eller modsætter sig fysisk kontakt. • Forringet eller manglende evne til at passe et arbejde eller følge en uddannelse (herunder højt sygefravær). • Negligerer fysiske skader eller giver utroværdige forklaringer. • Udviser grænseløshed og risikofyldt adfærd og har svært ved at beskytte sig selv. • Er opfarende eller aggressiv. • Har udfordringer med at indgå i sociale relationer og skabe følelsesmæssige bånd til andre mennesker. • Manglende overskud til at varetage forældrerollen eller psykisk og fysisk aggression overfor egne børn. • Vanskeligheder ved at knytte sig til en ny partner og ved at trives i et parforhold, herunder forringet seksuel trivsel. • Er utryk ved gynækologiske undersøgelser. • Egne aktiviteter, relationer, meninger og kontrol over økonomi er faldet i løbet af forholdet.

fortsættes næste side →

(fortsat fra forrige side)

Tegn på, at en person udsættes for partnervold

Tegn ift. dynamikken med partneren

- Virker nervøs, usammenhængende, kaotisk eller ængstelig i partners nærvær.
- Har forbud mod at færdes alene uden partner.
- Modtager hyppige opkald eller SMS'er.
- Påtrængende tilstedeværelse fra partner, fx ved at partneren altid kommer med til dine møder med borgeren, og/eller partneren svarer på vedkommendes vegne.
- Fremfører partners synspunkter i stedet for sine egne.
- Forsvarer eller beskytter partnerens handlinger og synspunkter.
- Leder efter anerkendelse hos partneren, når borgeren svarer på dine spørgsmål, fx ved at søge øjenkontakt og sikre sig accept fra partneren.
- Har flere gange forsøgt at forlade forholdet, ændre på det eller søge hjælp.
- Er inddraget i en langvarig sag om skilsmisse eller forældremyndighed.
- Beskriver partner med dårligt humør eller alkoholproblemer.
- Beskriver partner som kontrollerende eller tilbøjelig til vrede.
- Negligerer partners kontrol.
- Partneren afviser dine bekymringer for borgerens/barnets trivsel.

Kilde: Weih, N. & M. Leth 2021: "Hvilke tegn skal jeg være opmærksom på?" (s. 30-44), i: *Hvordan opsporer og håndterer jeg sager om partnervold? En håndbog til kommunale sagsbehandlere*. København: Lev Uden Vold.

Tegn hos børn, der oplever vold i hjemmet

Fysiske tegn	<ul style="list-style-type: none"> • Shaken baby syndrom i spædbarns- eller småbørnsalderen (når spæd- eller småbarnet er blevet rusket voldsomt og derved får påført et hovedtraume, såsom hjernerystelse). • Fysiske udviklingsforsinkelser. • Mærker efter slag, brandmærker eller kvælningsforsøg. • Allergier, astma og andre åndedrætslidelser. • Knoglebrud. • Hyppige skadestuebesøg.
Psykiske tegn	<ul style="list-style-type: none"> • Tristhed. • Indadvendthed. • Isolation. • Mistillid til voksne. • Ensomhed. • Lavt selvværd. • Hjælpeløshed. • Depression, angst og PTSD-symptomer. • Følelse af skyld og skam. • Følelsesmæssig ustabilitet. • Selvskade og selvmordsforsøg.
Psykosomatiske tegn	<p>Psykosomatiske tegn er tegn på mistriksel, som der umiddelbart ikke kan findes en somatisk forklaring på.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ondt i hovedet og maven. • Søvnproblemer. • Svimmelhed. • Spiseforstyrrelser. • Hjertebanken og forhøjet alarmberedskab. • Tendens til at svede. • Tab af muskelkraft, sanser og hukommelse.
Sociale og adfærdsmæssige tegn	<ul style="list-style-type: none"> • Udadreagerende og aggressiv adfærd. • Indadreagerende adfærd (fx vanskeligheder ved at løsrive sig fra forældre). • Vanskeligheder ved at balancere mellem udforskende og tryghedssøgende adfærd (fx kan nogle børn blive meget omklamrende, mens andre kan fremstå usårbare og afvise kontakt og nærhed eller løsrive sig hurtigt fra forældre). • Vanskeligheder ved at håndtere konflikter. • Udviklings- og adfærdsmæssige forsinkelser og tab af allerede tillærte kompetencer. • Afgigende adfærd (fx usædvanlig seksualiseret adfærd). • Koncentrations- og indlæringsbesvær. • Overtilpassethed (fx laver sine lektier, præsterer i skolen, diskuterer ikke og søger ikke hjælp til problemer. Dette kan være et forsøg fra barnet på at undgå forhold, som, barnet tror, udløser volden). • Hyperaktivitet og hypersensitivitet. • Barnet virker fjernt, følelsesmæssigt eller mentalt distanceret og lever måske (flygter ind) i sin egen fantasiverden. • Selvdestruktiv eller selvskadende adfærd, fx hvor barnet banker hovedet ind i ting eller trækker hår/øjenvipper af. • Ændrer udsagn alt efter om mor eller far er til stede.

Kilde: Weih, N. & M. Leth 2021: "Hvilke tegn skal jeg være opmærksom på?" (s. 30-44), i: *Hvordan opsporer og håndterer jeg sager om partnervold? En håndbog til kommunale sagsbehandlere*. København: Lev Uden Vold.

Tegn på, at en person udøver partnervold

Fysiske tegn	<ul style="list-style-type: none"> Fysiske skader på fx hænder eller ansigt efter eventuel voldsudøvelse, som personen ikke kan forklare.
Psykiske tegn	<ul style="list-style-type: none"> Psykiske lidelser som PTSD, angst, depression, ADHD eller dyssocial personlighedsforstyrrelse.
Adfærdsmæssige tegn	<ul style="list-style-type: none"> Stof- og alkoholmisbrug. Besvær med at håndtere uro/angst eller stress. Humørsvingninger. Hæver stemmen. Viser to tilsyneladende kontrastfyldte holdninger/indstillinger, fx ved på den ene side at være stille, i defensiv og/eller nægte at besvare spørgsmål, og på den anden side at være overdrevent snaksalig og indimellem overdrevent føjelig/eftergiven, ekstremt smilende og tilstede. Beretninger om at miste kontrollen i konkrete situationer eller at have svært ved at sætte grænser fx overfor egne børn.
Tegn i dynamikken med partneren	<ul style="list-style-type: none"> Beskylder partneren for at udløse og være grunden til konflikten, eller benægter at der overhovedet er en konflikt. Nedgørelse af partneren, fx i forhold til børneopdragelse, udseende eller påklædning, eller brug af sexistiske eller kvindehadiske kommentarer. Taler på sin partners vegne, afbryder eller korrigerer, lader ikke partneren tale færdig, miskrediterer partnerens udsagn eller forsøger at træffe beslutninger på partnerens vegne. Retfærdiggør eller underminerer partnerens fysiske skader eller psykiske udfordringer eller bebrejder partneren for vedkommendes egne problemer. Udviser en faretruende nonverbal attitude eller gestikulation, der invaderer partnerens rum fx i forbindelse med et møde i kommunen. Jaloux opførsel overfor sin partner fx hvis partneren taler med andre. Insisterer på altid at følge partneren til møder i kommunen og altid at være med under møderne. Oplevelse af, at vedkommende forsøger at manipulere eller kontrollere partneren, fagpersonen eller situationen under et møde i kommunen. Det kan være svært at skabe en reel samtale om parforholdet. Parret taler uden om eller kan have svært ved at udfolde eksempler.

Kilde: Weih, N. & M. Leth 2021: "Hvilke tegn skal jeg være opmærksom på?" (s. 30-44), i: *Hvordan opsporer og håndterer jeg sager om partnervold? En håndbog til kommunale sagsbehandlere*. København: Lev Uden Vold.

10 råd du bør tænke over, før du begynder at spørge ind til partnervold

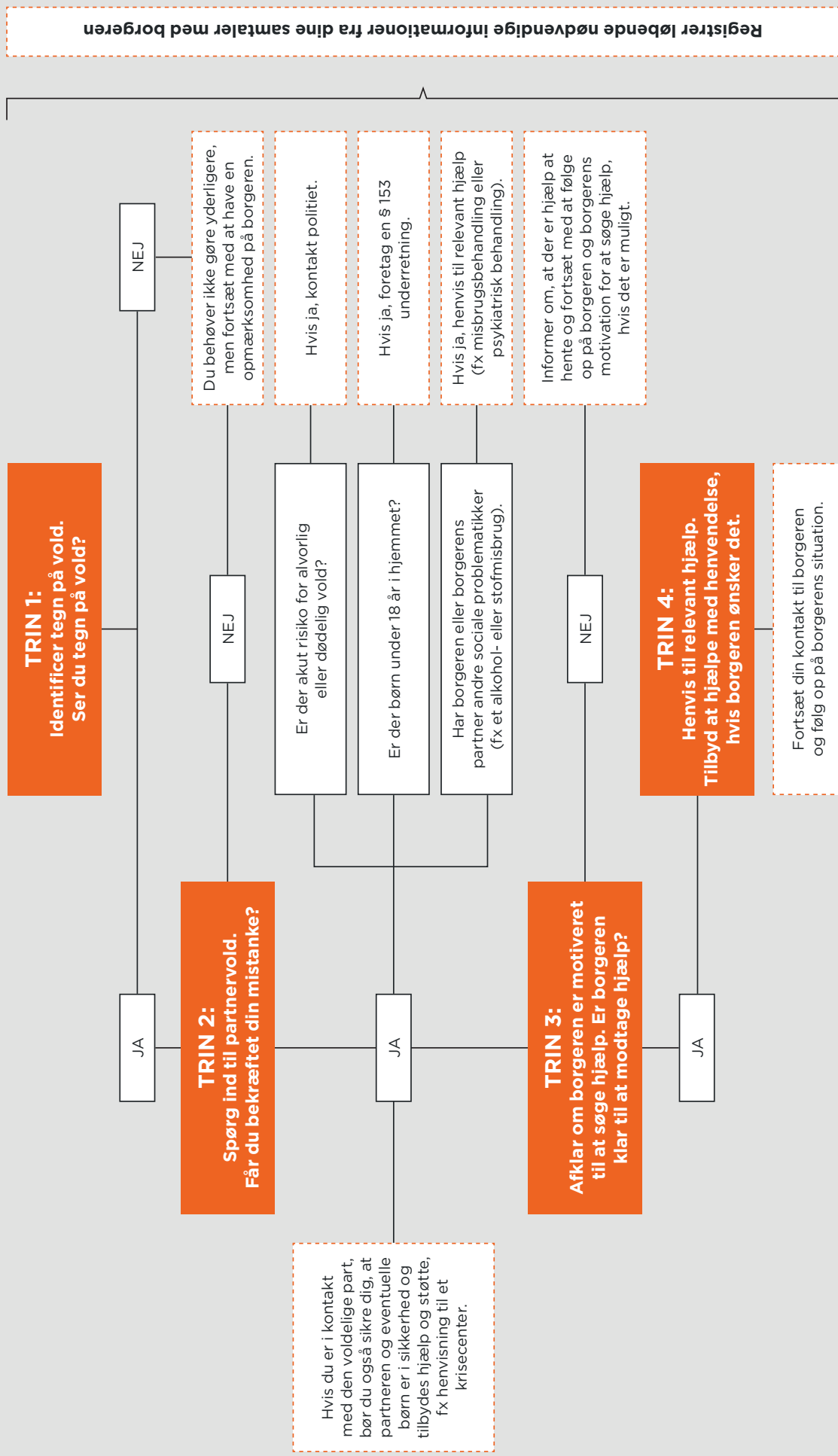
1. **Skab tryghed og tillid:** At stille spørgsmål om partnervold forudsætter, at der er et tillidsforhold mellem borgeren og dig som fagperson, da det kan være grænseoverskridende at få stillet spørgsmål af så følsom karakter. Overvej derfor, hvordan du bedst kan skabe tryghed og tillid i relationen mellem dig og borgeren.
2. **Udvis diskretion:** Spørgsmål om partnervold omhandler private oplysninger. Det er derfor centralt for besvarelsen af dem og for borgerens tryghed og tillid, at du taler med vedkommende uden familiemedlemmers eller andre ledsageres påhør og i et lukket lokale uden forstyrrelser fra fx dine kolleger eller telefoner.
3. **Sæt god tid af til samtalen:** Det kan tage tid for borgeren at åbne op omkring oplevelser med partnervold. Sørg derfor for at sætte god tid af til at lytte, så borgeren har mulighed for at fortælle om sine oplevelser i sit eget tempo, og vær rolig, nærværende og lyttende. Hvis du må afbryde samtalen, før den er afsluttet, bør du aftale et nyt tidspunkt, hvor du sammen med borgeren kan følge op på jeres samtale.
4. **Opbyg grundlæggende viden om partnervold:** At spørge ind til partnervold forudsætter, at fagpersonen har en grundlæggende viden om partnervold, samt viden om hvordan man spørger ind til partnervold. Sørg derfor for at have sat dig grundlæggende ind i området (se kapitel 1 og 2) før du spørger ind til borgerens oplevelser. Husk samtidig, at du ikke skal klare denne type sager alene, men altid kan spørge en kollega, hvis borgeren fortæller noget, som du ikke ved, hvordan du skal svare eller handle på.
5. **Informer om din tavshedspligt og begrænsninger for denne.** Det kan have krævet stor overvindelse for borgeren at fortælle netop dig om sin situation, og det kan opfattes som et tillidsbrud, hvis andre inddrages. Vi anbefaler derfor, at du informerer om din tavshedspligt, jf. forvaltningslovens § 27, stk. 1, men at du i visse tilfælde vil være nødsaget til at videregive oplysninger fra jeres samtale, fx hvis informationerne omhandler børn, der oplever vold i hjemmet.
6. **Find neutral tolkebistand:** Hvis borgeren ikke taler dansk, bør spørgsmål om partnervold altid stilles med en neutral tolk, der ikke kender familien og ikke er en del af samme netværk. Undgå derfor at bruge fx børn eller andre familiemedlemmer som tolk, hvis borgeren ikke taler dansk. Hvis du anvender en tolk, kan der være behov for mere tid til at opbygge tillid i samtalen med borgeren, da vedkommende skal forholde sig til to fremmede mennesker.
7. **Følg op på samtalen:** Voldsudsatte og voldsudøvende personer kan svare benægtende på spørgsmål om partnervold, selvom de er udsat for eller udøver partnervold. Det kan derfor være vigtigt at følge op på samtalen, hvis tegnene på vold bliver ved at forekomme, og hvis det er muligt for dig at tale med borgeren igen.

- 8. Underretning:** At spørge ind til partnervold kan give anledning til, at der bør indgives en underretning, hvis der er mistanke om, at et barn overværer eller bliver udsat for vold i hjemmet. Du bør derfor også spørge ind til eventuelle børn i husstanden. Kommunen skal, jf. servicelovens § 155 stk. 2, senest 24 timer efter modtagelse af en underretning vurdere, om barnets eller den unges sundhed og udvikling er i fare, og om der er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger for barnet eller den unge.

- 9. Dokumentation:** Du har som offentlig myndighedsperson, jf. offentlighedslovens § 13, notatpligt, hvis du mundtligt eller på anden måde bliver bekendt med oplysninger, der har betydning for en igangværende sag inden for din forvaltningsmyndighed, hvis ikke oplysningen allerede fremgår i sagen. Afgørende, for om en oplysning skal noteres, er, at oplysningen bidrager til at supplere sagens bevismæssige grundlag, eller at oplysningen skaber klarhed over sagens faktiske omstændigheder. Hvis oplysningen har betydning for sagens bevismæssige grundlag, fx hvis en sag vedrører underretning pga. vold, vil en oplysning om netop vold være relevant at få noteret.

- 10. Spar med kolleger:** Før og efter din samtale med borgeren kan det være en god idé at opsætte teammøder, hvor du og dine kolleger har mulighed for at spare og debriefe med hinanden om etiske og faglige dilemmaer ift. at spørge ind til partnervold.

Hvad bør jeg gøre, når jeg møder en borger, der viser tegn på mistriivsel?

Kilde: Weih, N. & M. Leth 2021: "Hvordan kan jeg spørge ind til partnervold?" (s. 44-66), i: *Hvordan opsporer og håndterer jeg sager om partnervold? En håndbog til kommunale sagsbehandlere*. København: Lev Uden Vold.
 Note: Figuren er udviklet med afsæt i modellen 'Roadmap for 4 steps' fra Engage Project 2019: *Roadmap for frontline professionals interacting with male perpetrators of domestic violence and abuse*.

Otte råd til samtalen med en person, der potentielt udsættes for partnervold

Det kan opleves grænseoverskridende at stille spørgsmål til en borger om partnervold. Her er det vigtigt at huske på, at de fleste voldsudsatte personer vil opleve at blive set og hørt – måske for første gang – når de bliver spurgt ind til partnervold, og det kan være en anledning til at åbne op for at fortælle om de ting, vedkommende oplever. Du ser nedenfor otte råd til, hvordan du kan gribe samtalen med borgeren an.

1. **Tal med borgeren uden partneren er til stede.** Det kan udgøre en sikkerhedsrisiko for borgeren, hvis partneren er til stede, når du spørger ind til partnervold. Derudover vil vedkommende ikke kunne svare åbent og ærligt, hvis partneren er til stede, af frygt for hvilke konsekvenser vedkommendes udsagn kan få. Du bør derfor tale med borgeren alene.
2. **Start med indledende og generelle spørgsmål til borgerens trivsel.** Stil først generelle spørgsmål til borgerens trivsel, hvori du udtrykker din bekymring, omsorg og forståelse. Disse spørgsmål sætter rammen for samtalen og giver borgeren mulighed for at udtrykke, om vedkommende oplever mistroivsel og er tryk ved at tale med dig om det.
3. **Efterspørg borgerens accept til at stille mere nærgående spørgsmål.** For at vurdere, om borgeren er tryk ved at tale om mere nærgående spørgsmål, kan du fx sige: "Jeg bliver nødt til at spørge mere direkte ind til (fx når I skændes, når din partner bliver vred/holder dig fast/vil have sex, når du ikke har lyst), er det okay med dig?", "Fortæl mig, hvis jeg spørger dig om noget, du ikke har lyst til at svare på, eller hvis du har brug for, at vi tager en kort en pause."
4. **Stil herefter mere direkte spørgsmål til konkrete voldshandlinger og undgå ordet "vold".** Hvis borgeren bekræfter at være i mistroivsel, kan du herefter stille mere direkte spørgsmål til partnervold. Undgå at bruge ord som 'vold' og 'overgreb', hvis borgeren ikke selv bruger disse ord, da det ikke er sikkert, at borgeren opfatter eller har erkendt handlingerne som vold. Det er derfor en god idé at spørge til konkrete handlinger, da borgeren vil være mere tilbøjelige til at svare på denne type spørgsmål og desuden have lettere ved at kunne svar ja/nej til spørgsmål fra dig frem for selv at skulle fortælle. Spørg fx: "Har din partner nogensinde slået dig", "Har du nogensinde været bange for din partner?" eller: "Føler du, at din partner nogle gange overskrider dine seksuelle grænser?" frem for: "Er du blevet udsat for vold/overgreb af din partner?" (se eksempler på spørgsmål du kan stille i samtaleguiden på side 52).
5. **Lad samtalen foregå på borgerens præmisser.** Lad borgeren fortælle det vedkommende selv er klar til at tale om og undgå at presse vedkommende til at fortælle mere. Lad samtalen foregå i det tempo, borgeren foretrækker og vær tålmodig og rummelig. Anerkend at det kan være svært for borgeren at tale om sine oplevelser ved fx at give pauser til at reflektere eller at holde pauser fra samtalen. Det er vigtigt, at borgeren får lov til at have styring over samtalen.

- 6. Vis forståelse for borgerens situation og eventuelle ambivalente følelser omkring partneren.** Udvis forståelse for borgerens situation og undgå at overdramatisere borgerens oplevelser. Borgeren vil typisk være præget af ambivalente følelser som kærlighed til partneren, skyld, skam og frygt for partneren. Undgå derfor at pålægge borgeren skyld ved fx at sige "Hvorfor har du ikke forladt din partner?" eller ved at sige, at partneren må være et ondt eller dårligt menneske. Hold fokus på handlingerne frem for partneren, fx "Den type handlinger er aldrig okay". Anerkend borgerens reaktioner som normale reaktioner på en unormal situation.
- 7. Anerkend alvoren i det, du får fortalt.** Vis borgeren, at du tror på borgerens oplevelser, og at du kan rumme dem. Voldsudsatte borgere kan netop frygte, at fagpersoner ikke vil tro dem, vil underkende deres oplevelser eller blive rystede af deres oplevelser.
- 8. Afklar om partneren er motiveret til at modtage hjælp.** Hør borgeren, om vedkommende tror, at partneren har erkendt sine voldelige handlinger, og hvorvidt partneren er motiveret til at modtage hjælp til at ændre sine voldelige handlinger.

Samtaleguide til samtale med en person, der potentielt udsættes for partnervold

1. Indled samtalen – spørg ind til generel trivsel eller en bekymring for borgeren

Du kan fx spørge til generel trivsel eller konflikter i hjemmet

- Mange, som jeg møder i mit arbejde, har problemer i familien/med mennesker, som de er tætte med. Nogle gange kan de også opleve at blive behandlet dårligt. Ikke alle ved, at de kan snakke med mig om det, så derfor er jeg begyndt at spørge ind til det. Hvordan går det hjemme hos dig?
- De fleste par har problemer indimellem. Hvordan bliver problemer håndteret hjemme hos jer? Er det noget, I taler om? Finder I oftest frem til en enighed og får løs problemerne? Eller er det sådan, at det kun er én af jer, der styrer, hvad der skal siges og gøres?

Det kan også være, der allerede er en bekymring for familien

- Jeg bliver bekymret, når jeg (fx ser at du har blå mærker/virker nervøs, hører om dine søvnproblemer/at du ofte føler dig sløj/dit barns udfordringer i skolen/din stress eller depression/at du lader til at tvivle unødvendig meget på dig selv). Kan det hænge sammen med, at der foregår noget i dit liv, der ikke er godt for dig/jer?
- Som du ved, har vi modtaget en bekymring fra dit barns skole i forbindelse med (fx at barnet har det svært socialt, er meget stille/virker utryg, har tabt sig meget/er blevet svært overvægtig eller ikke møder op). Jeg bliver derfor nødt til at stille dig nogle spørgsmål til, hvordan det går derhjemme.
- Forklar borgeren, hvorfor du spørger. Du kan fx sige: Jeg spørger, fordi jeg har mulighed for at henvise dig og din familie til noget støtte og hjælp, hvis du/I har brug for det.

Du kan også spørge ind til udfordringer relateret til en anden social problematik hos borgeren eller dennes partner

- Hvordan har du/din partner det med, at du/din partner (fx har et alkoholmisbrug, en psykisk lidelse, står uden job)? Hvordan påvirker det jeres parforhold?
- Hvad er det værste, der sker, når (fx din partner har drukket, når din partner er frustreret over sin jobsituation)?

2. Udfold erfaringer (hvis borgeren bekræfter at være i mistrivsel) – undgå at bruge ordet vold og spørg til konkrete handlinger

- Har du nogensinde været utryg i dit eget hjem/Har du nogensinde været bange for din partner?
- Bliver du nogle gange ydmyget eller kaldt nedværdigende ting af din partner?
- Bliver du nogle gange forhindret i at gøre ting, du gerne vil (fx se venner eller familie)?
- Insisterer din partner på at vide, hvor du er/Er din partner nogle gange jaloux eller besidderisk?
- Har du oplevet, at din partner har svært ved at styre sit temperament og bliver opfarende (fx råber eller bander)?
- Har din partner truet med at udøve skade på dig eller jeres børn?
- Er du nogensinde blevet skubbet, slået, sparket, trukket i håret eller fået taget kvælertag?
- Har du oplevet at blive presset til sex eller tvunget til noget seksuelt, som du ikke har haft lyst til?

- Forhindrer din partner dig i at have viden om eller adgang til din egen eller fælles økonomi, også selvom du beder om det?
- Oplever du, at din partner kaster med ting eller ødelægger genstande, som er værdifulde for dig?
- Er du bekymret for dine (fx børns, forældres, venners, kæledyrs etc.) sikkerhed?
- For gravide kan du evt. spørge: Er du bekymret for, at din partner kan finde på at skade dit kommende barn?

3. Afrund samtalen – spørg til, hvordan borgeren har det nu

Gentag borgerens udsagn fra samtalen, så borgeren kan bekræfte eller korrigere, hvad du har hørt. Bekræft borgeren i vedkommendes oplevelse af, at partnerens handlinger er forkerte.

Anerkend borgerens fortælling i samtalen og sæt fokus på borgerens intentioner, færdigheder og håb ved at beskrive, hvad de har været i stand til. Du kan fx sige: Det er stærkt gået, at du alligevel kom i dag/passet dit arbejde/har fået dit barn afsted i skole hver dag/taler med en ven/veninde om dit forhold.

Anerkend borgerens reaktioner som normale og fokusér på voldshandlingerne som unormale. Jeg kan godt forstå, at det påvirker dig. Jeg kender flere, som har prøvet noget af det samme/står i samme situation, og de fortæller om de samme reaktioner og følgevirkninger, som du gør. Du reagerer helt naturligt på unaturlige handlinger. Alle har brug for at kunne være tryk i deres tætte relationer.

Fortæl borgeren, hvordan du kan hjælpe. Aftal fx en opfølgende samtale og henvis videre til relevant hjælp (se kapitel 4). Tilbyd, at du henvender dig til organisationen eller myndigheden sammen med borgeren, hvis det er muligt. Aftal eventuelt, hvordan borgeren kan kontaktes, hvis hun/han ikke dukker op til en aftale.

Er du bekymret for borgerens sikkerhed?

Så spørg fx: Føler du dig tryk, når du går herfra i dag? Vil du henvende dig til politiet, et krisecenter eller andet, hvis du føler, du er i fare?

Er borgeren i akut fare?

Ved livstruende vold eller frygt for drab, skal du kontakte politiet på tlf. 112 og et kvinde- eller mandekrisecentre. Du kan ringe til Lev Uden Volds nationale hotline på tlf. 1888 for at få viden om, hvilke krisecentre der har ledige pladser.

Otte råd til samtalen med en person, der potentielt udøver partnervold

Som fagperson kan det være grænseoverskridende at stille spørgsmål til en borger om partnervold, men personer, der har udøvet vold, fortæller, at det er vigtigt, at fagpersoner tør italesætte volden og henvise til hjælp, da det kan være svært for vedkommende selv at åbne samtalen. Du ser nedenfor otte råd til, hvordan du kan gribe samtalen med borgeren an.

1. **Tal med borgeren uden andre personers tilstedeværelse.** Borgerens svar kan blive påvirket af, hvis der er andre til stede under jeres samtale. Du bør derfor sørge for at tale med borgeren i enerum uden tilstedeværelse af borgerens familie, andre pårørende eller dine kolleger.
2. **Start med indledende og generelle spørgsmål til borgerens trivsel.** Stil først generelle spørgsmål til borgerens trivsel, hvori du udtrykker din bekymring. Det kan fx være overordnede spørgsmål til vedkommendes parforhold. Det kan også være at spørge ind til, hvilke konsekvenser borgerens eventuelle andre problematikker har for parforholdet, fx misbrug, økonomiske udfordringer eller psykiske lidelser. Du kan fx spørge: "Oplever du sommetider at have en kort lunte?", "Kan du nogle gange blive meget vred?", "Hvordan handler du så, når du bliver vred?" Disse spørgsmål sætter rammen for samtalen og giver dig mulighed for at vurdere, om borgeren er åben for at tale med dig.
3. **Efterspørg borgerens accept til at stille mere nærgående spørgsmål.** For at vurdere, om borgeren er motiveret til at tale om mere nærgående spørgsmål, kan du fx sige: "Jeg bliver nødt til at spørge mere direkte ind til (fx når du bliver vred, når I har dumme skænderier), er det okay med dig?", "Fortæl mig, hvis jeg spørger dig om noget, du ikke har lyst til at svare på, eller hvis du har brug for, at vi tager en kort pause."
4. **Stil herefter mere direkte spørgsmål til konkrete voldshandlinger og undgå ordet "vold".** Hvis borgeren er åben for at tale med dig, kan du spørge mere direkte ind til voldelig adfærd. Undgå at bruge ord som 'vold' og 'overgreb', hvis borgeren ikke selv bruger disse ord, da det ikke er sikkert, at borgeren opfatter eller har erkendt handlingerne som vold, og da der er stor skam forbundet med voldsudøvelse. Det er derfor en god idé at spørge ind til konkrete handlinger og tage udgangspunkt i de vendinger, borgeren selv bruger, da borgeren vil være mere tilbøjelig til at svare på denne type spørgsmål. Spørg fx: "Tror du, din partner eller børn nogle gange er bange for dig?" eller "Har du nogensinde taget fat i din partner eller børn?" frem for: "Har du været voldelig mod din partner?" (se eksempler på spørgsmål i samtaleguiden på side 58).
5. **Lad samtalen foregå på borgerens præmisser.** Lad borgeren fortælle det, som vedkommende selv er klar til at tale om, og undgå at presse vedkommende til at fortælle mere. Lad samtalen foregå i det tempo, som borgeren foretrækker. Anerkend at det kan være svært for borgeren at tale om sine handlinger ved fx at give pauser til at reflektere eller tage pauser.

- 6 . Undgå at fordømme borgeren eller dennes handlinger.** For at motivere borgeren til at åbne op, er det vigtigt, at du ikke fordømmer borgerens udtalelser. Adskil borgerens handlinger fra borgerens person og undgå at tage partnerens parti eller være moraliserende. Vær empatisk og respektfuld, men gør det samtidigt klart, at voldelig adfærd er uacceptabelt, og hvilke følger virkninger borgerens handlinger kan have for borgeren selv, partneren og eventuelle børn (se afsnit 2.2. og 2.3.). Du bør undgå at bruge 'hvorfor'-spørgsmål, da denne type spørgsmål kan lyde fordømmende og medføre, at borgeren forsvarer, retfærdiggør eller minimerer volden og dens følger virkninger.
- 7. Hav fokus på at motivere borgeren til at forandre sine voldelige handlinger.** Du bør ikke overtale borgeren til at forandre sig. Forsøg i stedet at styrke borgerens egen motivation til forandring. Det kan du fx gøre ved at få borgeren til at reflektere over de følger virkninger, som borgerens voldelige handlinger har for vedkommende selv, partneren eller eventuelle børn. Du kan også spørge borgeren om håb og drømme for egen adfærd eller parforholdet i fremtiden og italesætte modsætningsforholdet mellem, hvad borgeren ønsker sig (fx et velfungerende og kærligt parforhold), og hvad borgeren opnår med sine nuværende handlinger (fx afstandtagen og frygt hos den voldsudsatte partner).
- 8. Vær opmærksom på partnerens og eventuelle børns sikkerhed.** Hvis du identificerer vold, er det vigtigt, at du sikrer dig, at partneren og eventuelle børn er i sikkerhed, og at de tilbydes rådgivning og støtte. Vær også opmærksom på ikke at sige noget, der kan bringe partnerens eller eventuelle børns sikkerhed i fare. Du bør fx ikke gentage noget, som partneren eller børnene har sagt til dig. Tag i stedet udgangspunkt i dine egne observationer og borgerens egne udsagn.

Samtaleguide til samtale med en person, der potentielt udøver partnervold

1. Indled samtalen – spørg ind til generel trivsel

Du kan fx spørge til generel trivsel eller konflikter

- Hvordan går det derhjemme/med dig og din partner?/Hvad fungerer godt/mindre godt derhjemme?
- De fleste par har konflikter eller uenigheder indimellem. Hvordan håndterer I konflikter derhjemme?
- Bliver du nogle gange hurtigt vred? Oplever andre, at du hurtigt bliver vred?
- Hvordan reagerer du typisk derhjemme, når (fx du bliver vred/I har et skænderi/du føler dig afvist)?
- Er du nogensinde bekymret over dine reaktioner/dine handlinger?
- Hvordan har du det med, at din partner (fx bruger tid med venner og familie eller studerer/arbejder)?
- Reagerer du nogle gange på en måde over for din partner, som du senere fortryder eller skammer dig over?

Det kan også være, der allerede er en bekymring for familien

- Som du ved, har vi modtaget en bekymring fra dit barns skole i forbindelse med (fx at barnet er begyndt at være udadreagerende over for andre elever eller lærere eller ikke møder op). Jeg bliver derfor nødt til at stille dig nogle spørgsmål til, hvordan det går derhjemme.
- Forklar borgeren, hvorfor du spørger. Du kan fx sige: Jeg spørger, fordi jeg har mulighed for at henvise dig og din familie til noget støtte og hjælp/Jeg spørger, fordi du tidligere er sigtet/dømt for vold.

Du kan også spørge ind til udfordringer relateret til en anden social problematik hos borgeren

- Hvordan har din partner det med, at du (fx har et alkoholmisbrug, står uden job)?
- Hvordan påvirker (fx dit misbrug, din økonomiske situation eller din psykiske lidelse) dit parforhold?
- Hvad er det værste, der sker, når (fx du har drukket/er frustreret over din jobsituation)?

2. Udfold erfaringer (hvis borgeren bekræfter at være i mistrivsel) – undgå at bruge ordet vold og spørg til konkrete handlinger

- Er du kommet til at skade din partner eller børn, når du bliver vred (fx ved at slå eller råbe)?
- Hvordan reagerer din partner/dine børn, når du er vred? Tror du nogensinde, at din partner eller børn er bange for dig?
- Bliver du nogle gange jaloux, når din partner er sammen med andre?
- Råber du nogle gange ad din partner eller kalder din partner grimme ting?
- Har du nogensinde bevidst ødelagt en genstand, som var værdifuld for din partner?
- Har du forsøgt at forhindre din partner i at gøre noget, som din partner gerne ville (fx klæde sig på en bestemt måde, have et bestemt job eller se venner og familie)?
- Har du nogensinde forsøgt at overtale din partner til sex eller andre seksuelle ting, som din partner ikke havde lyst til?

- Kontrollerer du din og din partners økonomi uden at lade din partner have adgang?
- Er politiet nogensinde blevet tilkaldt i forbindelse med konflikter mellem dig og din partner?
- Hvis partneren er gravid, kan du spørge: Har din adfærd over for din partner ændret sig under graviditeten?

Det kan i nogle tilfælde være en fordel at anvende skalaspørgsmål, fx: På en skala fra 1 til 5, hvor 5 er så hårdt, som du kan slå/så vred som du nogensinde har været, hvor hårdt slog du så/hvor vred blev du så?

Du kan også stille spørgsmål, hvor du indikerer et højere niveau eller alvorsgrad af volden for at gøre det lettere for borgeren at indrømme det reelle niveau. Fx: Hvor mange gange slog du hende? Snakker vi fx 20 gange? Her giver du borgeren mulighed for at indrømme det reelle niveau og fx sige: Nej, selvfølgelig ikke. Vi taler kun et par gange.

3. Afrund samtale – spørg til hvordan borgeren har det

Gentag borgerens udsagn fra samtalen, således at borgeren kan bekræfte eller korrigere, hvad du har hørt.

Motiver borgeren til forandring. Spørg borgeren ind til håb og drømme for fremtiden og tal om fordele og ulemper ved at ændre borgerens måde at håndtere vrede og konflikter på. Du kan fx spørge:

Hvordan påvirker det dig/dit parforhold/din partner/dine børn, når du bliver vred eller fysisk? Hvilken partner/forælder vil du gerne være i fremtiden? Hvordan vil du gerne have, at dine børn ser dig om 5-10 år?

Hvad ville blive muligt for dig, hvis du ikke brugte vold, når du føler dig (fx vred eller afvist)? Hvad ville det betyde for dig, hvis du blev den far/mor/partner, du ønsker at være? Hvad vil du gerne ændre på? Hvordan kan du ændre på det?

Anerkend, at borgeren har åbnet op og eventuelt ønsker at ændre adfærd. Det er rigtigt godt, at du har fortalt mig om, hvordan I har det derhjemme. Jeg kan forestille mig, at det har været svært at fortælle om, og det viser mig, at du bekymrer dig om dem, du holder af. Det lyder som om, at du har lyst til at ændre din adfærd, når du (fx bliver vred), og du har derfor taget et stort skridt mod at ændre adfærd ved at fortælle mig om det i dag.

Normaliser borgerens handlinger og behov for hjælp. Fortæl også borgeren, at vedkommende ikke er alene med sine udfordringer, og at mange andre også modtager hjælp til (fx at kontrollere og ændre adfærd, når de bliver vrede/føler sig afvist). Du kan fx sige: Jeg har mødt andre med de samme udfordringer som dig. Dem har jeg også henvist til denne indsats.

Fortæl borgeren, hvordan du kan hjælpe. Informer borgeren om de behandlings- og rådgivningstilbud, der findes, og hvad borgeren kan forvente ved de forskellige tilbud (se kapitel 4). Tilbyd eventuelt, at du henvender dig til organisationen eller myndigheden sammen med borgeren, hvis det er muligt, og aftal en opfølgende samtale. Aftal eventuelt, hvordan borgeren kan kontaktes, hvis han/hun ikke dukker op til en aftale.

10 råd, du som fagperson kan give til en pårørende til en person, der potentielt udsættes for partnervold

1. **Forbered dig på, hvad du vil sige, inden du tager samtalen.** Tag eventuelt udgangspunkt i en konkret situation, hvor du lagde mærke til noget, der bekymrede dig ved partnerens adfærd, eller hvor du oplevede, at din bekendte virkede bange, usikker eller ked af det.
2. **Start med åbne spørgsmål.** Forbered nogle åbne spørgsmål, du kan starte med, såsom: ”Jeg synes, du har virket mere ked af det på sidste. Hvordan går det hjemme hos dig og [partner]?”, eller ”Jeg har lagt mærke til, at du virker usikker, når [partner] er der. Er der noget galt?”. Hvis vedkommende bekræfter, kan du stille mere uddybende spørgsmål, såsom: ”Har [partner] kaldt dig grimme ting/Er du nogensinde bange for [partner]/Er [partner] jaloux/Har [partner] slået dig?”.
3. **Sørg for, at du er alene med vedkommende, når du tager samtalen.** Det er tabubelagt at tale om, at ens partner er voldelig over for en, og du kan derfor risikere, at din bekendte ikke fortæller noget, hvis der er andre til stede. Særligt partneren skal ikke være til stede, når du sætter ord på din bekymring.
4. **Tydliggør, at vedkommende har din fortrolighed,** og at du ikke fortæller andre om samtalen (medmindre du er nødt til dette af sikkerhedsmæssige grunde eller af hensyn til underretningspligt).
5. **Vis omsorg og forståelse for vedkommendes situation.** Hold fokus for samtalen på, at du er bekymret for din bekendte, og at du er der for vedkommende. Vis forståelse for den situation, som hun/han står i og de bekymringer, som hun/han har.
6. **Giv vedkommende tid til at svare og vær lyttende.** Det er ikke sikkert, det er nødvendigt, at du kommenterer på det, du får fortalt, eller at du giver råd. Det vigtigste er, at du lytter og skaber et trygt rum, hvor vedkommende kan fortælle om sine oplevelser.
7. **Undlad at være vurderende, kritiserende eller fordømmende.** Undgå at fordømme partneren eller at lægge pres på eller overtale din bekendte til at gå fra partneren, hvis hun/han ikke selv giver udtryk for at være klar til dette. Hun/han vil typisk elske partneren, selvom partneren har været voldelig, og vil være påvirket af ambivalente følelser. Du kan derfor risikere, at din bekendte lukker i, hvis du siger, at du ikke forstår, hvorfor hun/han bliver i parforholdet, og du kan risikere at skubbe vedkommende fra dig.
8. **Vær forberedt på, at vedkommende kan reagere afvisende i dit forsøg på at hjælpe.** Det er ikke sikkert, at din bekendte er klar til at gå, opsøge hjælp eller snakke om volden. Hvis hun/han er afvisende overfor din konfrontation, er det vigtigt, at du fortæller, at du fortsat er der, hvis vedkommende får brug for det, og at du fortsat inviterer vedkommende til at lave de ting, som I plejer at lave sammen. Det kan være, at du som pårørende har sat nogle tanker i gang hos vedkommende, som hun/han senere er klar til at tale med dig om.

9. **Fortæl, at du er der uanset hvad.** Fortæl at du nok skal hjælpe, når og hvis hun/han ønsker at forlade partneren eller vil tale om det på et senere tidspunkt. Du kan efter noget tid forsøge at spørge ind til parforholdet igen med åbne spørgsmål og se, om vedkommende er mere klar til at tale om det.
10. **Tilbyd at hjælpe med at søge professionel hjælp.** Informer vedkommende om muligheden for at søge professionel hjælp og tilbyd at hjælpe med at ringe til et krisecenter eller et ambulansetilbud. Du kan evt. også tilbyde at give en hånd med i hverdagen, fx med rengøring, indkøb, børnepasning mv.

12 råd til din samtale med et barn, der potentielt oplever vold i hjemmet

Det kan som fagperson være svært at tale om vold med børn, og man kan være bange for at gøre ondt værre. Måske vil du kunne mærke på barnet, at det hverken er nemt eller behageligt at tale om volden, og det kan gøre, at du ikke får stillet alle de relevante spørgsmål. Det er i denne sammenhæng vigtigt at huske, at barnet allerede er i smerte, og at det ikke gør mere ondt, fordi du taler med barnet om dets oplevelse. Tværtimod er det barnets adgang til, at volden kan stoppes. Det er dog vigtigt, at samtalen er tryk for barnet. Du kan følge nedenstående 12 råd til din samtale med barnet.

1. **Tal med barnet uden forældrene er til stede.** Du kan risikere, at barnet ikke vil være ærligt, hvis forældrene er til stede, når du tager samtalen, fordi barnet fx kan frygte konsekvenser af egne udsagn eller føler loyalitet over for forældrene. Hvis du vil motivere barnet til at fortælle dig om sine oplevelser, bør du tale med barnet alene eller sammen med fx en lærer eller pædagog som ikke har part i familiens problemer. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor, jf. servicelovens §§ 50, stk. 3 og 48, stk. 1.
2. **Sæt god tid af til samtalen og skab tillid til barnet.** Start samtalen med mere ufarlige emner såsom barnets fritidsinteresser. Barnet kan synes, det er svært at gå direkte til de svære emner. Fortæl også barnet, hvor lang tid I skal tale sammen.
3. **Tilpas samtalen og dit sprog til barnets alder og stil konkrete, handlings-specifikke spørgsmål.** Det er ikke sikkert, at barnet ved, hvad det selv har oplevet. Brug derfor de ord, som barnet selv anvender om de voldelige hændelser, barnet eventuelt har overværet eller været udsat for. Du kan fx spørge: Hvad sker der, når far bliver et monster/meget vred? Hvad siger mor, når hun siger grimme ord til dig?
4. **Informer barnet om, hvorfor du stiller dine spørgsmål, og hvad din rolle er.** Fortæl fx, at du er bekymret, eller at du har mulighed for at hjælpe, hvis der foregår ting i hjemmet, som barnet ikke bryder sig om. Fortæl barnet, hvordan du passer på børn, som oplever ting, de ikke bryder sig om. Fortæl både, hvad du kan gøre her og nu, og hvad forløbet vil være fremover. Du bør også fortælle, hvad barnets mor og far får at vide.
5. **Vær lyttende, rolig og støttende.** Det er vigtigt, at du kan bevare roen, og du bør derfor skjule de ubehagelige følelsesmæssige reaktioner, som barnets fortælling kan skabe i dig, og samtidigt fremstå varm og lyttende.
6. **Lad samtalen foregå på barnets præmisser.** Lad barnet fortælle det, som det selv er klar til at tale om og undgå at presse barnet til at fortælle mere. Lad samtalen foregå i det tempo, som barnet selv foretrækker. Og giv barnet mulighed for at kunne "trykke på en pauseknop" i samtalen og lave noget andet. Hvis barnet ikke virker tryk ved at tale med dig, kan du spørge, om der er andre voksne, som barnet godt kan lide at tale med.

7. **Vis forståelse for den loyalitetskonflikt barnet kan føle ift. forældrene.** Du bør lytte til barnet uden at tale negativt om eller placere ansvar eller skyld hos forældrene.
8. **Stil ikke ledende spørgsmål.** Ledende spørgsmål kan påvirke barnets udtalelser. Stil i stedet åbne spørgsmål, såsom: Hvordan går det hjemme hos dig? Har du ondt nogen steder i kroppen? Har nogen rørt dig på en måde, du ikke kan lide? Hvad gør dine forældre, når de bliver sure?
9. **Anerkend barnets følelser og oplevelser.** Børn kan være i tvivl om, hvorvidt deres oplevelser er reelle. Det er derfor vigtigt, at du bekræfter barnet i, at dets oplevelser af hændelserne er reelle og forståelige. Efter samtalen er det vigtigt at bekræfte barnet i, at det har handlet rigtigt, og at det kan forvente hjælp.
10. **Normaliser barnets oplevelser, men hold stadigvæk fast i, at det, barnet har oplevet, ikke er i orden.** Fortæl barnet, at det ikke står alene med sine oplevelser. Du kan fx sige: "Jeg har talt med flere andre børn, der har oplevet noget af det samme som dig. De har også været kede af det og haft brug for nogen at snakke med. Dem har jeg henvist til dette tilbud."
11. **Bekræft barnet i, at konflikter eller vold i hjemmet aldrig af barnets skyld:** Mange børn føler skyld og skam, når der er vold i hjemmet, og derfor er det vigtigt at understrege overfor barnet, at konflikter og vold i hjemmet aldrig er barnets skyld.
12. **Gentag hvad du har hørt og giv information om, hvad der vil ske fremadrettet.** Det er vigtigt, at barnet føler sig set og hørt, og at du, i din genfortælling af det barnet har fortalt, bruger nogle af de samme vendinger, som barnet har brugt om sine oplevelser. Fortæl barnet, hvad der videre kommer til at ske. Du bør også informere barnet, hvis du er nødsaget til at fortælle andre om barnets udsagn.

Hvor kan jeg henwise en voldsudsat borger til?

Tilbud

Hvornår bør jeg henwise dertil?

- Ambulante tilbud til borgere (og evt. partner eller børn), der fortsat er i et forhold med en voldsudøvende partner.
- Efterværnstilbud for borgere (og evt. børn), der har forladt en voldsudøvende partner.

- Hvis du ikke er bekymret for borgerens sikkerhed (fx hvis volden ikke er grov eller eskaleret).
- Hvis borgeren ikke ønsker at flytte på krisecenter, men har brug for hjælp.
- Hvis partneren modtager hjælp til at ændre sin voldelige adfærd.
- Hvis borgeren har forladt den voldsudøvende partner, og har brug for støtte til at genetablere et liv uden vold.

- Kvindekrisecentre (SEL § 109)
- Mandekrisecentre (SEL § 110)

- Hvis du og/eller borgeren er bekymret for borgerens sikkerhed (fx hvis borgeren har været udsat for grov vold, hvis volden er eskaleret til nye voldsformer, eller i forbindelse med at samme voldsform udøves oftere).
- Hvis borgeren akut mangler et sted at bo som følge af volden.
- Hvis borgeren selv har et ønske om at komme på krisecentre.

- Politi

- Hvis du og/eller borgeren er bekymret for borgerens sikkerhed (fx hvis borgeren har været udsat for grov vold, hvis volden er eskaleret til nye voldsformer, eller i forbindelse med at samme voldsform udøves oftere).
- Hvis borgeren ønsker at anmelde volden.
- Hvis borgeren ønsker overfaldsalarm, tilhold mod partneren e.l.lign.

- Læge
- Skadestue

- Hvis volden skal dokumenteres (ved fx anmeldelse hos politiet).
- Hvis borgeren har brug for at få tilset fysiske skader.
- Hvis borgeren ønsker henvisning til en psykolog.

Handlemuligheder ift. den voldsudøvende part

Der findes fire tilbud uden for kommunalt regi, som du kan henvise en person, der udøver partnervold, til:

1. Psykologbehandling hos Dialog mod Vold
2. Det telefoniske terapeutiske forløb 'Slip Volden' hos Lev Uden Vold
3. Rådgivningsforløb hos Dansk Stalking Center
4. Rådgivningssamtale hos Lev Uden Volds nationale hotline.

Herudover kan det også være relevant at henvise vedkommende til en privatpraktiserende psykolog med speciale inden for området, hvis der fx er ventetid ved de specialiserede behandlingstilbud.

Psykologbehandling hos Dialog mod Vold

Dialog mod Vold tilbyder psykologbehandling til personer, der udøver vold i en nær relation samt til vedkommendes partner og børn i både København, Odense og Aarhus. Formålet med tilbuddet er at stoppe borgerens voldelige adfærd og reducere skadevirkninger og eventuelle traumer hos partneren og eventuelle børn. En forudsætning for at komme i behandling hos Dialog mod Vold er, at borgeren tager ansvar for volden og har et ønske om at komme i behandling.

Hele familien tilbydes individuelle forløb. Sideløbende med de individuelle forløb tilbydes familierne par- og familiesamtaler samt gruppeforløb med andre personer, der har udøvet vold i en nær relation. Eventuelle børn tilbydes også børnegrupperforløb.

Kommunerne kan indgå en samarbejdsaftale med Dialog mod Vold, som giver kommunen mulighed for at henvise familier direkte til behandling, hvis familien er indstillet på at arbejde med voldsproblematikken. Aftalen kan fx tage udgangspunkt i at: 1) en borger med/uden børn flytter på krisecenter, 2) der er gennemført en § 50-undersøgelse, som bekræfter, at der er udøvet vold i familien, og 3) at der er en sag i Børnehuset, som bekræfter, at der er udøvet vold eller seksuelle overgreb.

Telefonisk terapeutisk forløb, Slip Volden, hos Lev Uden Vold

Du har også mulighed for at henvise den voldsudøvende borger til Lev Uden Volds telefoniske terapeutiske forløb Slip Volden, der henvender sig til borgere, der har udøvet vold i en nær relation eller er bekymret for at udøve vold i fremtiden.

Tilbuddet hjælper borgeren med at kortlægge og skabe forståelse for de problemer, der ligger til grund for volden, og hjælper borgeren med at tilegne sig redskaber til at ændre reaktionsmønstre og opbygge aggressionskontrol. Borgeren får tilbudt op til fem samtaler af en times varighed. Tilbuddet henvender sig til både mænd og kvinder. Også her er det en forudsætning for at tage del i tilbuddet, at den voldsudøvende borger ønsker at arbejde aktivt for at handle anderledes.

Rådgivningsforløb hos Dansk Stalking Center

Dansk Stalking Center tilbyder samtaleforløb til borgere, der stalker et andet menneske. Tilbuddet har til formål at give borgeren værktøjer til at kunne forstå og håndtere de følelser og handlinger, der relaterer sig til stalkingen og den person, som borgeren kontakter. Dansk Stalking Center tilbyder både telefonisk rådgivning og rådgivning ved fysisk fremmøde.

Lev Uden Volds nationale hotline

Lev Uden Volds nationale hotline er døgnåben og tilbyder gratis og anonym telefonisk socialfaglig og juridisk rådgivning til mennesker, der har været udsat for voldtægt, og til mennesker, der er udsat for eller udøver vold i en nær relation, pårørende til personer der oplever partnervold, samt fagpersoner, der har spørgsmål på vegne af en borger. Hotlinen kan rådgive inden for alle former for vold og give borgeren information om relevante tilbud.

På den nationale hotline bliver borgeren mødt af socialfagligt personale med et voldsfagligt speciale, som med udgangspunkt i en motiverende og narrativ tilgang støtter borgeren til at erkende og forstå volden og dens følgevirkninger, motiverer til forandring og brobygger til relevante tilbud.

Du kan fx henvise borgeren til Lev Uden Volds nationale hotline, hvis borgeren efterspørger rådgivning nu og her, hvis borgeren har svært ved at erkende at være voldsudøver, hvis borgerens motivation er svingende, eller hvis du i dit samarbejde med borgeren er i tvivl om, hvilket tilbud der er mest relevant for borgeren.

Husk opmærksomhed på den voldsudsatte parts og eventuelle børns sikkerhed

Når du som fagperson er i kontakt med en borger, der udøver vold i en nær relation, er det vigtigt, at du også er opmærksom på den voldsudsatte parts og eventuelle børns sikkerhed, og sikrer dig, at de også tilbydes hjælp og støtte.

Hvis du er bekymret for, om den voldsudsatte partner og/eller eventuelle børn er i akut fare, bør du henvende dig til politiet på **tlf. 112**.

Om Lev Uden Vold

Ingen mennesker i Danmark skal leve med vold i en nær relation. Det er målet for Lev Uden Vold. Lev Uden Vold er Danmarks nationale enhed, der arbejder for at sikre mere og bedre hjælp til mennesker, der oplever vold i nære relationer. Det gør vi med konkrete tilbud til både voldsudsatte og voldsudøvere, viden på området, øget opmærksomhed og debat i samfundet.

Vil du vide mere?

Læs mere om Lev Uden Vold på
www.levudenvold.dk

eller kontakt os på:

Lev Uden Vold
H.C. Andersens Boulevard 47, 1. tv
1553 København V
kontakt@levudenvold.dk
Tlf. 3151 4441
CVR: 38677519